

Zaaknummer : 01008165
Ons Kenmerk : ODH126153
Datum : 5 november 2021

Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
(070) 21 899 02
vergunningen@odh.nl
www.odh.nl

Beschikking Waterwet

Onderwerp

Bij besluit van 15 mei 2020 met kenmerk ODH-2020-00056769 hebben wij op grond van de Waterwet aan Eteck Warmte Eekhoorn B.V. een vergunning verleend voor het onttrekken en retourneren van grondwater ten behoeve van een open bodemenergiesysteem voor de klimaatbeheersing van het appartementencomplex Sonate (gebouwen Adagio, Bolero en Cantate) aan de Schedeldoekshaven en het Spui te Den Haag. Het betreft een doubletsysteem met de koude bron aan het Spuiplein en de warme bron aan de Schedeldoekshaven.

Op 17 september 2021 hebben wij een aanvraag om vergunning ontvangen als bedoeld in artikel 6.4 van de Waterwet. De aanvraag betreft het wijzigen van de op 15 mei 2020, kenmerk ODH-2020-00056769, verleende vergunning. De wijziging betreft de volgende uitgangspunten:

- Het veranderen van het bodemenergiesysteem van doublet naar monobron.
- Het verminderen van de maximale waterverplaatsing van 540.000 m³/jaar naar 200.000 m³/jaar.
- Het verminderen van de gemiddelde waterverplaatsing van 360.000 m³/jaar naar 132.000 m³/jaar (66.000m³/seizoen).
- Het verlagen van het maximale debiet van 90 m³/uur, 2.160 m³/etmaal, 66.960 m³/maand en 200.880 m³ per kwartaal naar 25 m³/uur, 600 m³/etmaal, 18.600 m³/maand en 54.000 m³/kwartaal.
- Het verlagen van de hoeveelheid ontwikkelwater van 7.200 m³ naar 2.000 m³.
- Het verlagen van de hoeveelheid spuiwater van 1.800 m³/jaar tot 500 m³/jaar.
- Het verlagen van de energiehoeveelheid van 1450 MWh/seizoen naar 382 MWh/seizoen.

De wijziging wordt aangevraagd, omdat van het appartementencomplex nu alleen de gebouwen Adagio en Bolero geklimatiseerd zullen worden met dit bodemenergiesysteem.

De monobron is gelegen aan de Schedeldoekshaven.

Besluit

Wij besluiten:

- I. a. de Waterwetvergunning van 15 mei 2020 met kenmerk ODH-2020-00056769 te wijzigen;
b. de wijziging van de vergunning te verlenen voor onbepaalde tijd;
- II. de Waterwetvergunning van 15 mei 2020 met kenmerk ODH-2020-00056769 als volgt te wijzigen:
  - a. De tekst onder punt II van het dictum te laten vervallen en te vervangen door de volgende tekst:
vergunning te verlenen voor het onttrekken en in de bodem terugbrengen van maximaal:
25 m³ grondwater per uur;
600 m³ grondwater per etmaal;
18.600 m³ grondwater per maand;
54.000 m³ grondwater per kwartaal;
200.000 m³ grondwater per jaar.
  - b. In punt III van het dictum het getal 7.200 te vervangen door 2.000.
  - c. In punt IV het getal 1.800 op beide plaatsen te vervangen door 500.

III. Punt V te vervangen door de volgende tekst.

De vergunning te verlenen voor het onttrekken en in de bodem terugbrengen van grondwater met onttrekkingsputten met een maximale afstand van 10 meter van de volgende beoogde situering van de put:

Monobron: RD-coördinaten X: 81.736 en Y: 454.792;

III Voorschriften 2, 5, 7 en 10 te laten vervallen en te vervangen door de voorschriften 2, 5, 7 en 10 uit deze vergunning.

IV de aanvraag van 17 september 2021 met OLO-nummer 6378493 en naam Monobron Sonate Den Haag inclusief bijlagen onderdeel te laten zijn van deze vergunning.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Werkzaamheden ten behoeve van het bodemenergiesysteem

- 2 De inrichting dient te bestaan uit maximaal één monobron met een maximale pompcapaciteit van 25 m³ per uur.

Aanleg van het bodemenergiesysteem

- 5 Bij de monobron worden in het boorgat van de bron, of in een waarnemingsput nabij de bron, peilbuizen geplaatst die geschikt zijn voor de meting van de grondwaterstanden, stijghoogtes, grondwatertemperaturen en voor de bemonstering van het grondwater ter hoogte van:
  - het filtertraject van de bronnen;
  - de freatische grondwaterstand;
  - in het onderste deel van het watervoerende pakket dat gelegen is direct boven het watervoerend pakket waaraan het grondwater wordt onttrokken en waarin dit wordt geretourneerd.
- 7 Het gebruik van het bodemenergiesysteem leidt niet tot grotere of andere negatieve effecten op bij het grondwater betrokken belangen dan welke zijn beschreven in de effectenstudie “Effectenstudie Bijlage voor de vergunning Waterwet en aanmeldnotitie voor de merbeoordeling voor de WKO van Sonate Den Haag, Diip advies, 16 september 2021, referentie 21042”. De vergunninghouder toont dit aan door voor de ingebruikname van de inrichting, en telkens wanneer de inrichting wezenlijk wordt gewijzigd, de hydrologische effecten zoals beschreven in de hierboven genoemde effectenstudie te verifiëren door middel van een hydrologische veldproef. De rapportage van de proef beschrijft de opzet en resultaten van de proef, alsmede een evaluatie van in hoeverre de effecten zoals waargenomen of berekend op grond van de proef binnen de marges blijven van de effecten zoals in de effectenstudie zijn berekend. De rapportage van de proef wordt uiterlijk twee weken voorafgaand aan de ingebruikname of wijziging van de inrichting aan het bevoegd gezag gezonden.

Gebruik en beheer van het bodemenergiesysteem

- 10 Het onttrokken grondwater wordt teruggebracht in het watervoerend pakket waaraan het is onttrokken, met uitzondering van maximaal 2.000 m³ voor de aanleg van de bron en jaarlijks maximaal 500 m³ voor het onderhoud van de bronnen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Bij besluit van 15 mei 2020 met kenmerk ODH-2020-00056769 hebben wij op grond van de Waterwet aan Eteck Warmte Eekhoorn B.V. een vergunning verleend voor het onttrekken en retourneren van grondwater ten behoeve van een open bodemenergiesysteem voor de klimaatbeheersing van het appartementencomplex Sonate (gebouwen Adagio, Bolero en Cantate) aan de Schedeldoekshaven en het Spui te Den Haag. Het betreft een doubletsysteem met de koude bron aan het Spuiplein en de warme bron aan de Schedeldoekshaven.

Op 17 september 2021 hebben wij een aanvraag om wijziging van de vergunning ontvangen als bedoeld in artikel 6.4 van de Waterwet. De wijziging betreft de volgende uitgangspunten:

- Het veranderen van het bodemenergiesysteem van doublet naar monobron.
- Het verminderen van de maximale waterverplaatsing van 540.000 m³/jaar naar 200.000 m³/jaar.
- Het verminderen van de gemiddelde waterverplaatsing van 360.000 m³/jaar naar 132.000 m³/jaar (66.000m³/seizoen).
- Het verlagen van het maximale debiet van 90 m³/uur, 2.160 m³/etmaal, 66.960 m³/maand en 200.880 m³ per kwartaal naar 25 m³/uur, 600 m³/etmaal, 18.600 m³/maand en 54.000 m³/kwartaal.
- Het verlagen van de hoeveelheid ontwikkelwater van 7.200 m³ naar 2.000 m³.
- Het verlagen van de hoeveelheid spuiwater van 1.800 m³/jaar tot 500 m³/jaar.
- Het verlagen van de energiehoeveelheid van 1450 MWh/seizoen naar 382 MWh/seizoen.

De wijziging wordt aangevraagd, omdat van het appartementencomplex nu alleen de gebouwen Adagio en Bolero geklimatiseerd zullen worden met dit bodemenergiesysteem.

De monobron is gelegen aan de Schedeldoekshaven.

Bij de aanvraag zijn de volgende stukken gevoegd:

- "Effectenstudie Bijlage voor de vergunning Waterwet en aanmeldnotitie voor de merbeoordeling voor de WKO van Sonate Den Haag, Diip advies, 16 september 2021, referentie 21042";
- SPF verklaring, 29 juni 2021, Roodenburg Installatie Bedrijf B.V., referentie W.18034 WKO Sonate.

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht is toegepast op deze beschikking.

Adviezen

Bij deze procedure hebben wij betrokken:

- Burgemeester en wethouders van de gemeente Den Haag;
- Dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap van Delfland.

M.e.r. beoordeling

M.e.r.- (beoordelings)plicht (onder drempelwaarden D-lijst)

De aangevraagde activiteit valt onder onderdeel D 15.1 van de bijlage van het Besluit milieueffectrapportage. Op 16 september 2021 heeft de aanvrager een aanmeldingsnotitie ingediend om te laten beoordelen of er een milieueffectrapport moet worden gemaakt. Namens Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben wij de aanmeldingsnotitie beoordeeld en besloten dat geen milieueffectrapport hoeft te worden gemaakt. Het betreft het besluit van 25 oktober 2021 met kenmerk 01008172-00019787.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Op grond van artikel 6.4 van de Waterwet zijn wij bevoegd gezag om op deze aanvraag te beslissen. Bij de besluitvorming naar aanleiding van vergunningaanvragen krachtens de Waterwet dient volgens artikel 6.21 Waterwet rekening te worden gehouden met de doelstellingen in artikel 2.1 van de Waterwet. Provinciale Staten hebben op 29 juni 2016 het Regionaal Waterplan Zuid-Holland 2016 – 2021 vastgesteld. Dit Regionaal Waterplan bestaat uit de Omgevingsvisie Zuid-Holland, de Voortgangsnota Europese Kaderrichtlijn Water 2015 en het provinciaal Waterplan Zuid-Holland 2010-2015, voor zover dat ziet op hoofdstuk 4, 5 en bijlage 7 'Operationeel grondwaterbeleid'.

Op 26 juni 2018 is de Beleidsregel grondwatervergunningen Zuid-Holland 2018 vastgesteld. Deze regel is op 11 juli 2018 gepubliceerd en in werking getreden. Deze beleidsregel vervangt de bepalingen die in bijlage 7 over vergunningverlening zijn opgenomen. Het toetsingskader voor de afweging van de bij het grondwaterbeheer betrokken belangen in het kader van bedoelde vergunningverlening is daarmee opgenomen in deze beleidsnotitie.

Beoordeling

De wijziging is aangevraagd voor een monobron in het gecombineerde tweede en derde watervoerend pakket, in plaats van het vergunde doublet. Daarbij verandert de energievraag van 1450 MWh/seizoen naar 382 MWh/seizoen en is er ook een sterke verlaging van de debieten (zowel uur-, maand- als jaardebiet) aangevraagd.

Motivering besluit

Om negatieve effecten van grondwateronttrekkingen en -retourneringen op het bodemsysteem, op grondgebruikfuncties of op andere onttrekkingen en ingrepen in de ondergrond te voorkomen, worden er voorwaarden gesteld aan grondwateronttrekkingen en -retourneringen die vergunningplichtig zijn in het kader van de Waterwet.

In ieder geval noemen het Waterplan in bijlage 7 en de Beleidsregel grondwatervergunningen Zuid-Holland 2018 voor een grondwateronttrekking en -retournering de volgende voorwaarden:

- de vergunningaanvrager moet inzicht verschaffen in de verwachte effecten (op strategisch zoet grondwatervoorraden, zoet/brak en brak/zout grensvlakken, maaiveld en maaiveldfuncties, andere systemen die gebruik maken van bodem grondwater en bodemverontreinigingen) van de grondwateronttrekking op het grondwatersysteem. Indien sprake is van negatieve effecten (ter beoordeling van de provincie) dient aangegeven te worden welke maatregelen getroffen zullen worden om de negatieve effecten te voorkomen of te compenseren;
- bodemenergiesystemen in milieubeschermingsgebieden voor grondwater worden niet vergund.
- bodemenergiesystemen waarvan de filterstelling zich bevindt in een watervoerend pakket waarin zich het zoet-brakgrensvlak bevindt worden niet vergund.
- er wordt geen onttrekkingsvergunning verleend als uit berekeningen blijkt dat het grensvlak tussen zoet en brak grondwater binnen 20 jaar vanuit een onderliggende scheidende laag het watervoerende pakket in wordt getrokken (zoute kwel);
- monobronnen zijn niet toegestaan in het eerste watervoerende pakket in strategische zoet grondwatergebieden;
- er wordt geen vergunning verleend voor een grondwateronttrekkingssysteem dat bestaat uit bronnen in twee verschillende watervoerende pakketten waarbij het grondwater uit deze pakketten wordt gemengd;
- thermische energiesystemen moeten gesloten zijn, zodat er via het systeem geen verontreinigingen in de bodem kunnen komen;
- een warmteoverschot is niet toegestaan;
- er wordt niet meer koudeoverschot toegestaan dan nodig. Uit de aanvraag dient te blijken dat het aangevraagde koudeoverschot reëel is.
- de temperatuur van het te infiltreren water mag in pieken maximaal 30 °C bedragen, mits de gemiddelde temperatuur van het te infiltreren water 25 °C of lager bedraagt;

- om interactie met functies in het eerste watervoerende pakket te voorkomen, moeten open bodemenergiesystemen in stedelijk en glastuinbouwgebied uitwijken naar een dieper gelegen watervoerend pakket;
- negatieve interferentie, waardoor rendementsverliezen zullen optreden bij andere systemen, dient zoveel mogelijk voorkomen te worden;
- bij een vergunningaanvraag dient informatie gevoegd te zijn waaruit blijkt dat er overeenstemming is met de projectontwikkelaar/eigenaar van een bouwproject waarop de aangevraagde activiteit betrekking heeft.

Beschrijving project en te verwachten effecten

Het bodemenergiesysteem is aangevraagd voor de drie multifunctionele gebouwen van het bouwplan Sonate: Adagio, Bolero en Cantate. De wijziging is aangevraagd omdat het gebouw Cantate niet meer met dit systeem geklimatiseerd zal worden, maar alleen de gebouwen Adagio en Bolero. Vanwege de verminderde warmtevraag zal een monobron volstaan. Dit houdt ook in dat de maximale en gemiddelde waterverplaatsing minder wordt. Ook het uurdebiet van de bronnen wordt lager en gaat naar 25 m³/uur.

De maximale invloed van het systeem op het systeem van OCC Spuikwartier (Amare) is 0,2 m ter plaatse van de bronnen (maximale verandering stijghoogte). Dit was 0,3 m. Op het beoogde systeem van het Theater aan het Spui is de maximale invloed 0,14 m (maximale verandering stijghoogte). Wij achten deze invloed acceptabel.

De vergunningaanvrager heeft middels de aanvraag, inclusief bijlagen, voldoende inzicht verschaft in de verwachte effecten door toedoen van het beoogde bodemenergiesysteem. Uit de aanvraag is gebleken dat de beoogde grondwateronttrekking en -retournering naar verwachting niet zullen leiden tot onaanvaardbare negatieve effecten op omgevingsbelangen.

Conclusie

Op grond van de aanvraag, inclusief bijlagen, komen wij tot de conclusie dat de beoogde wijziging van de vergunning niet in strijd is met het provinciaal beleid, alsmede de doelstelling zoals bedoeld in artikel 2.1 van de Waterwet. Wij zien dan ook geen bezwaren tegen het verlenen van de aangevraagde vergunning.

BEGRIPPENLIJST

In dit besluit wordt verstaan onder:

Bevoegd gezag:	Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, namens dezen de Omgevingsdienst Haaglanden, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag, e-mailadres toezicht@odh.nl .
Bodemzijdig deel bodemenergiesysteem:	Het geheel van de grondwateronttrekkings- en infiltratieputten, het bijbehorend leidingwerk in de bodem en in het pand tot aan de warmtewisselaar, de grondwaterpomp(en), spoelwatervoorziening en de bijbehorende meet- en regeltechniek.
Bron/put:	Een buis met een geperforeerd deel die in de bodem wordt gebracht om grondwater te onttrekken of een vloeistof in de bodem te brengen. Onder een put wordt veelal verstaan het boorgat met de bron, peilbuizen, filtergrind, kleistoppen, aanvulgrond, pomp, leidingen en afwerking bovengronds.
Calamiteit:	Een niet-beoogde of onverwachte gebeurtenis (betrekking hebbende op de onttrekkingsinstallatie dan wel de infiltratie-installatie) of dreiging daarvan, waarbij er sprake is van dermate grote schade aan het milieu, dat direct en professioneel ingrijpen noodzakelijk is.
Cluster van bronnen:	een cluster bronnen bestaat alleen uit koude bronnen of alleen warme bronnen, welke zo dicht bij elkaar staan dat ze één thermische bel vormen.
Filter:	Het geperforeerde deel van een onttrekkings- of injectiebron of van een peilbuis waardoor het water de bron of peilbuis in of uit kan stromen.
Gebouwzijdig deel bodemenergiesysteem:	Het geheel van de warmte- en koude-afgiftebronnen in het gebouw, het bijbehorende leidingwerk in het gebouw tot en met de warmtewisselaar, de bijbehorende circulatiepompen en de bijbehorende meet- en regeltechniek.
Inrichting:	Een inrichting of werk, bestemd tot het onttrekken en/of injecteren van grondwater.
NAP:	Normaal Amsterdams Peil
Peilbuis:	Een buis met een geperforeerd deel die in de bodem wordt geplaatst om de grondwaterstand of stijghoogte te meten, de bodemtemperatuur te meten of grondwatermonsters te nemen.
Waarnemingsput:	Een boorgat, niet zijnde een boorgat ten behoeve van een bron/put, waarin één of meerdere peilbuizen zijn geplaatst. Met behulp van deze peilbuizen kunnen stijghoogten, grondwaterstanden en grondwatertemperatuur gemeten worden. Tevens kunnen uit de peilbuizen grondwatermonsters genomen worden.
Weerstandbiedende laag:	Dit is een bodemlaag, veelal bestaande uit klei en/of veen, waar het grondwater niet goed doorheen kan stromen.

OVERIGE TOELICHTINGEN

Aandachtspunten

Wij zijn bevoegd de wijziging van de vergunning in te trekken indien:

- de verstrekte gegevens zodanig onjuist of onvolledig blijken, dat op de wijzigingsvergunningaanvraag een andere beslissing zou zijn genomen indien bij de beoordeling daarvan de juiste gegevens bekend waren geweest;
- daarvan gedurende drie achtereenvolgende jaren geen gebruik is gemaakt;
- aan het onttrokken en geretourneerde water een andere bestemming wordt gegeven dan in de wijzigingsvergunning staat vermeld;
- de aan de wijzigingsvergunning verbonden voorschriften niet in acht worden genomen;
- blijkt uit omstandigheden of feiten, dat in verband met de bij het grondwaterbeheer betrokken belangen de grondwateronttrekking en -retournering in haar geheel dan wel gedeeltelijk niet langer toelaatbaar wordt geacht.

De rechtsopvolger van de vergunninghouder doet binnen vier weken nadat de vergunning voor hem is gaan gelden daarvan mededeling aan het bevoegd gezag.

Door het verlenen van de wijzigingsvergunning wordt niet vooruitgelopen op enig andere, door het provinciaal bestuur krachtens de wet of een provinciale verordening dan wel krachtens eigendomsrecht van de provincie over deze aangelegenheid eventueel te nemen beslissing.

Wettelijke regeling ten aanzien van ongewone voorvallen

Indien zich ten gevolge van de onttrekking een ongewoon voorval voordoet of heeft voorgedaan, waardoor nadelige gevolgen voor het watersysteem, waaronder de chemische kwaliteit van grondwaterlichamen, zijn ontstaan of dreigen te ontstaan, treft de houder van de inrichting onmiddellijk de maatregelen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verlangd om de gevolgen van het ongewone voorval te voorkomen of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen zoveel mogelijk te beperken en ongedaan te maken.

De houder van de inrichting waarbij zich een ongewoon voorval als bedoeld in de Wet bodembescherming (Wbb) voordoet of heeft voorgedaan, meldt dat voorval zo spoedig mogelijk aan het bevoegd gezag Wbb. De houder van de inrichting verstrekt het bevoegd gezag Wbb tevens, zodra zij bekend zijn, de gegevens met betrekking tot:

- de omvang en de oorzaken van het voorval en de omstandigheden waaronder het voorval zich heeft voorgedaan;
- de maatregelen die genomen zijn of worden overwogen om de gevolgen van het voorval te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.